

سرمقاله^۱

کتاب همواره به عنوان مهمترین و ماندگارترین محمل دانش بشری مورد علاقه و احترام جامعه‌های فرهیخته است. آمارهای ارائه شده در رابطه با چاپ و نشر کتاب نیز نشان می‌دهد که انتشار کتاب از رشد روزافزونی برخوردار است. آنچه امروز بسیار مهم است، ایجاد رابطه میان کتاب و خواننده است. این کار می‌تواند به دو روش میسر شود یکی فروش کتاب و دیگری ایجاد کتابخانه. در دنیای امروز برای هرکس در هر سطح سواد و تحصیلاتی که باشد کتابی درخور او می‌توان یافت و این امر مسأله انتخاب و گزینش را برای کتابداران حساستر کرده است. کتابداران باید با توصیف و نقد آثار به ویژه منابع مرجع به نیازمندان اطلاعات و استفاده کنندگان از کتابها برای شناخت بهتر آثار کمک کنند. این امر مهم باید جزء رسالت و هدف کتابداران باشد. جامعه نیز انتظار دارد که کتابداران بیش از سایر حوزه‌ها به توصیف و نقد آثار بپردازند. هفته کتاب فرصت مناسبی برای کتابداران و کتابخانه‌ها است، تا با برگزاری نمایشگاه‌ها، تورهای بازدید از کتابخانه‌ها و ارائه تجربیات خود به جامعه استفاده کننده، بهره‌گیری هرچه بهتر از کتاب و کتابخانه را فراهم کنند.

نشریه دو ماهانه کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه فردوسی

مسئول: سهراب درویش

سردبیر: زهره عباسی

مدیر داخلی: سهراب درویش

تایپ: زهرا قدمگاهی

پست الکترونیکی: sdarvish@wali.um.ac.ir

متن الکترونیکی این نشریه در سایت کتابخانه مرکزی قابل دسترس

است: <http://c-library.um.ac.ir>

همکاران این شماره:

زهرا عباسی - محمدعلی خاکساری - محمود صدیقی - مینا طلاکوب - مجتبی کفاشان - الهه پازوکی - معصومه صالحفر - مریم قیاسی

^۱ - زهره عباسی (کارشناس ارشد مرکز اطلاع‌رسانی و کتابخانه مرکزی دانشگاه فردوسی مشهد)

آشنایی با پایگاه‌های استنادی ISI^۱

زیر بنای جامعه اطلاعاتی، "اطلاعات" است. برای مشخص کردن جایگاه کشورها در جامعه اطلاعاتی قبل از هر چیز به میزان تولید اطلاعات در کشور توجه می‌شود. منظور از اطلاعات، اطلاعات مبتنی بر مطالعه منظم و پژوهش‌های علمی است. مقاله‌های علمی که در مجلات معتبر داخلی و خارجی به چاپ می‌رسد مهمترین خروجی پژوهش‌های مولد علم می‌باشد. یکی از شاخص‌های توسعه یافتگی کشورها نیز میزان حضور آن‌ها در صحنه تولید دانش و ارائه نظریه‌ها و یافته‌های علمی است. تولید و گسترش علم تأثیر عمیقی در تمام حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور دارد. مسأله مهمی که در بحث تولید علم دارای اهمیت است نمایه شدن یک تحقیق در پایگاه‌های اطلاعاتی می‌باشد. زیرا با نمایه‌سازی مقاله‌ها و گزارش‌های پژوهشی دستیابی به تحقیقات گذشته میسر گشته و از انجام کارهای تکراری جلوگیری می‌شود. یکی از شاخص‌های اساسی که براساس آن، کشورهای مختلف از نظر علمی درجه‌بندی می‌شوند میزان تولید مقاله‌های علمی آن کشور در مجلات تحت پوشش مؤسسه اطلاعات علمی ISI (Institute of Scientific Information) است. رعایت قواعد نشر بین‌المللی، داوری تخصصی مقاله‌های چاپ شده رعایت زمانبندی، نظم نشر و زبان گویای بین‌المللی سبب پذیرش جهانی استاندارد این مجله‌هاست همین امر سبب شده که مقاله‌های چاپ شده در این مجله‌ها در زمره تولید علمی محسوب شود (صبوری، ۸۲)^۲

پایگاه اطلاعاتی ISI شامل سه بخش می‌باشد

۱- نمایه‌نامه استنادی علوم محض (Science Citation Index (SCI) که در برگیرنده ۱۵۰ رشته

مختلف در حوزه علوم محض می‌باشد.

۲- نمایه‌نامه استنادی علوم اجتماعی (Social Science Citation Index (SSCI) که حوزه‌های

گونگون علوم اجتماعی را در بر می‌گیرد.

۳- نمایه‌نامه استنادی هنر و علوم انسانی (Art & Humanities Citation Index (HSCI)

رشته‌های مختلف هنر و علوم انسانی را شامل می‌شود.

---

^۱ - زهره عباسی (کارشناس ارشد مرکز اطلاع‌رسانی و کتابخانه مرکزی دانشگاه فردوسی مشهد)
^۲ - علی اکبر صبوری (۱۳۸۲). "مروری بر تولید علم در سال ۲۰۰۳". رهیافت، ش. ۳۱، ص. ۲۱-۲۳.

در حال حاضر دانشگاه فردوسی مشهد به پایگاه‌های اطلاعاتی تحت پوشش ISI دسترسی دارد. آدرس الکترونیکی این پایگاه www.isiknowledge.com می‌باشد.

بعد از ورود به صفحه اصلی می‌توانید پایگاه مورد نظر خود (یکی از پایگاه‌های معرفی شده در بالا) و یا هر سه را انتخاب کنید.

جستجو براساس نام نویسنده، نام مجله، نام کشور، موضوع و کلید واژه میسر است. نکته جالب و قابل توجه در نمایش اطلاعات این است که با کمک امکاناتی که تحت عنوان Analyze در اختیار استفاده کننده قرار می‌دهد می‌توانید به تحلیل نتایج جستجوی خود بپردازید. تحلیل و رتبه بندی نتایج جستجو نیز براساس فیلدهای نویسنده، کشور، نام مجله و ... میسر شده است. علاوه بر این نمایه نامه‌های استنادی دروازه‌هائی برای پیدا کردن نویسندگان هسته و مجله‌های هسته در رشته‌های مختلف می‌باشند. این امر نیز با بررسی تعداد استنادهایی که به هر مقاله داده شده تحت عنوان time cited که در بالای عنوان مقاله آمده است قابل تشخیص است و هر چه تعداد استناد به مقاله یا شخص خاصی بیشتر باشد نشان‌دهنده اعتبار نویسنده در آن حوزه خاص می‌باشد.

معرفی یکی از دانشنامه‌های زیست‌شناسی^۱

Encyclopedia of life science.- London, New York: Nature pub. Group, 2002.

دوره بیست جلدی دایره‌المعارف علوم زیستی از نوع دایره‌المعارفهای تخصصی در زمینه "زیست‌شناسی" است و تدوین آن عملاً شش سال (۲۰۰۱-۱۹۹۵) به طول انجامیده است. این مجموعه را به تعبیری می‌توان یک منبع میان رشته‌ای نامید زیرا افزون بر حوزه زیست‌شناسی به موضوع‌های دیگر که با علم زیست‌شناسی ارتباط پیدا می‌نمایند، نیز می‌پردازد از جمله این علوم می‌توان "پزشکی" و "روانشناسی" را نام برد.

مجموعه دایره‌المعارف علوم زیستی تمام حوزه‌های زیست‌شناسی را در برمی‌گیرد و ساختار و ترکیب اصطلاحنامه‌ای دارد، یعنی ساختار موضوعی به صورت سلسله مراتبی برای نشان‌دادن حوزه‌های اصلی و فرعی زیست‌شناسی از قبیل زیست‌شناسی، بوم‌شناسی و تکامل، ژنتیک، زیست‌شناسی مولکولی، ایمنی‌شناسی، میکروبیولوژی، علوم اعصاب، علوم گیاهی و زیست‌شناسی ساختاری، پزشکی بالینی، بافت‌شناسی و روانشناسی بانضمام رده‌بندی حیوانات و گیاهان محتوای اصلی مقاله‌های این مجموعه را تشکیل می‌دهند. افزون بر آن، تاریخ و فلسفه علوم زیستی، شرح حال دانشمندان نیز مورد نظر می‌باشند.

مقاله‌های این دایره‌المعارف به سه دسته تقسیم می‌شوند:

۱. سطح مقدماتی و پایه: که شامل مقاله‌هایی برای خوانندگان غیر متخصص می‌باشد. (Introductory articles)
۲. مقاله‌های نوع دوم: برای خوانندگان تحصیل کرده و محققان (secondary articles)
۳. مقاله‌های ویژه (بحث‌انگیز و انتقادی) (special Essays)

حدود ۵۰۰۰ دانشمند از ۴۳ کشور مقاله‌های این مجموعه را نگاشته‌اند که هر یک در زمینه موضوعی خود شخصیتی برجسته و متخصص می‌باشند. بیش از ۶۰۰۰ هزار تصویر سیاه و سفید و رنگی برای کمک به فهم بیشتر مطالب فراهم آمده است. ابزار عمده برای کمک بیشتر به استفاده کننده جلد نمایه (جلد بیستم) با ۲۰۰,۰۰۰ مدخل می‌باشد که توسط تیم نمایه‌سازی تخصصی تهیه شده است.

ساختار کلی کتاب

^۱ - محمود صدیقی (کارشناس مرکز اطلاع‌رسانی و کتابخانه مرکزی دانشگاه فردوسی مشهد)

دایره‌المعارف علوم زیستی از ۳۳۰۰ مدخل (مقاله) تشکیل شده است که هر یک به طور جداگانه الفبایی شده‌اند. تلفیق و ترکیب این مدخلها مجموعه دایره‌المعارف "زیست‌شناسی" را پدید آورده‌اند. با استفاده از فهرست الفبایی در ابتدای هر جلد یا از طریق خود مقاله می‌توان به مطلب مورد نظر دست یافت.

ساختار

- در هر مقاله نام نویسنده، تخصص و شغل وی در زمان نگارش بیان شده است.
- نوع مقاله (مقدماتی و پایه، نوع دوم و مقاله‌های ویژه) در قالب یک طرح خاکستری رنگ در سمت راست صفحه و در ابتدای مقاله مشخص شده است.
- یک مقدمه کوتاه از موضوع مورد بحث در آغاز هر مقاله آورده شده است.
- ارجاع‌های لازم برای انسجام بیشتر دایره‌المعارف در داخل متن و همیشه در پایان موضوع مورد بحث با چاپ پررنگ‌تر مشخص شده‌اند.
- تصاویر و عکس‌ها تا آنجا که ممکن بوده است مرتبط با مباحث مربوطه آورده شده است.
- در پایان هر مقاله برای مطالعه بیشتر خواننده، سیاهه‌ای از منابع زیر عنوان (Further Readings) آورده شده است.
- مقاله‌های نوع دوم و نیز مقاله‌های ویژه (Secondary articles, special essays) شامل سیاهه‌ای از "منابع و مأخذ" می‌باشند. این سیاهه استنادهای مورد استفاده در متن مقاله را در بر می‌گیرد.

جلد نمایه

- جلد بیستم شامل نمایه دایره‌المعارف، واژه‌نامه و پی افزوده‌های این مجموعه است که عبارتند از:
- سیاهه تمام مقاله‌های دایره‌المعارف، به صورت الفبایی و نیز براساس هر یک از ۱۴ موضوع عمده ترتیب یافته‌اند.
  - نمایه موضوع (subject Index) شامل بیش از ۲۰۰,۰۰۰ مدخل به منظور استفاده جستجوهای ویژه و جزئی.
  - راهنمای مطالعه (study guide) بیانگر مقاله‌هایی است که پایه و اساس مقاله‌های دایره‌المعارف را تشکیل می‌دهند.
- این سیاهه راهنمای حدود ۳۰۰ مقاله پایه به عنوان محدوده موضوع‌های عمده در دایره‌المعارف می‌باشد که برای خوانندگان غیر متخصص در نظر گرفته شده است.
- نمایه سرعنوانهای موضوعی (Topical Index) براساس ۱۴ موضوع عمده که ساختار اصلی مطالب این مجموعه را به وجود آورده است.
  - سیاهه پدیدآورندگان مقاله‌ها (contributors): شامل سازمان و محل کار پدیدآورنده و عنوان مقاله می‌باشد.

به عنوان یک پیوست برای این ویرایش، ناشر مراجعه به دایره‌المعارف علوم‌زیستی به صورت الکترونیکی را در محیط وب با نشانی www.els.net را توصیه می‌نماید که در صورت داشتن گذرواژه، استفاده از آن امکان‌پذیر است. این مجموعه با قیمتی حدود یک میلیون تومان از پانزدهمین نمایشگاه کتاب تهران (سال ۸۱) توسط کتابخانه مرکزی تهیه و خریداری شده و آماده استفاده علاقمندان است.

آشنایی با نرم افزار SPSS^۱

(Statistical package for the social sciences)

پس از انتخاب مسأله و بیان اهمیت و ضرورت آن به تبیین علی (causal explanation) با استفاده از تکنیک‌های ابزاری به تجزیه و تحلیل داده‌ها می‌پردازیم.

نرم افزار SPSS یک بسته نرم‌افزار آماری ویژه علوم اجتماعی است که در دهه ۱۹۶۰ طراحی و از دهه ۱۹۷۰ مورد استفاده همگانی قرار گرفته است. ابتدا این نرم‌افزار جهت کاربرد در دانشگاه استنفورد شیکاگو طراحی شد ولی بعدها در پژوهش‌های بسیار زیادی در زمینه‌های موضوعی متعدد از جمله بازاریابی، علوم بهداشتی، مسائل مالی شرکت‌ها، تعلیم و تربیت و ... به کار گرفته شد در سال ۱۹۹۰ نسخهٔ حرفه‌ای و در عین حال سادهٔ آن طراحی و به قیمت مناسب در اختیار دانشجویان قرار گرفت.

تاریخچه نرم افزار SPSS

طراحان این نرم‌افزار یعنی نای (Nie)، هول (Hull) و بنت (Bent) با تخصص‌های متفاوت این نرم افزار را بر پایه استفاده در عملیات آماری طراحی نمودند تا داده‌های خام را به اطلاعات پردازش شده و مناسب برای تصمیم‌گیری تبدیل نمایند. بعدها این نرم‌افزار به یک نرم‌افزار بین‌المللی تبدیل شد و طراحان آن فهمیدند که طرح آنها چیزی بیش از یک روش مفید برای تجزیه و تحلیل داده است و در واقع این نرم‌افزار یک محصول پویا و ماندنی است.

توانایی‌های SPSS

پیشگویی از طریق تحلیل استنادی با توجه به تعهدات خاص به کاربران و تبدیل داده‌ها به نقشه‌های قابل اجرا و توانا کردن کاربران به اخذ تصمیم موفق و جذب بیشتر کاربران

نصب SPSS

از طریق دسترسی به فایل‌های اینترنتی تحت پروتکل FTP و یا تهیه نسخه نرم‌افزار روی CD-ROM و انجام عملیات نصب که به طور خودکار در سیستم دنبال می‌شود و ساختن یک آیکون اجرایی از آن .

نمایش SPSS

۱- مینا طلاکوب (کارشناس کتابخانه دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه فردوسی مشهد)

اولین پنجره کاری صفحه کاربرگ (Data editor) است که داده‌ها را در آن وارد می‌نمایید و پس از تحلیل این نرم‌افزار نتایج را در صفحه نمایش می‌آورد.

صفحه کاربرگ دو قسمت دارد ۱- صفحه ورود اطلاعات متغیرها ۲- صفحه معرفی محدوده متغیرها، در قسمت اول متغیرها وارد و در بخش دوم محدوده متغیرها را تعریف می‌نماییم.

کارآیی SPSS

در این نرم‌افزار کاربر ضمن تعریف داده‌ها قادر می‌شود که روی پرونده‌ها کار کند و رسم نمودار و گزارش گیری داشته باشد و روش‌های آماری مانند آزمون تی، تحلیل واریانس، روش‌های همبستگی، رگرسیون و ... را از طریق این نرم‌افزار انجام داده و موفق به کنترل خطاها شود و در نهایت به بررسی وضعیت عملکرد و بهبود روش‌ها منتج گردد.

نتیجه‌گیری

هر پژوهشی در قسمت تجزیه و تحلیل به جهت تبیین و بیان روابط و مدل‌های علی نیاز به نرم‌افزاری دارد که با اخذ اطلاعات و ترکیبات آنها، قادر به ارائه گزارش و نمودارهای لازم شود و با جمع‌بندی داده‌ها از لحاظ کمی و کیفی با استفاده از فرمول‌های متعدد آماری از رگرسیون و همبستگی تا مقیاس سازی جهت پایایی و سازگاری درونی و تحلیل متغیرها، پایایی پرسشنامه را معین کند و در خاتمه به خوبی به تحلیل داده‌ها و تصمیم‌گیری موفق نایل آید.

دسترسی رایگان به پایان‌نامه‌ها^۱

در انجام تحقیقات علمی و فنی، منابع غیرکتابی و چاپ نشده، هر روز ارزش اطلاعاتی بیشتری پیدا می‌کنند. از جمله این منابع می‌توان از رساله‌ها و پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری نام برد. بهره‌گیری از منابع فوق با تمام اهمیتی که در انجام تحقیقات علمی و فنی و نوآوری‌های صنعتی دارد معمولاً به آسانی امکان پذیر نیست. به دلیل اینکه منابع غیرکتابی و چاپ نشده به علت توزیع محدود در دسترس عموم علاقه‌مندان قرار نمی‌گیرند و در نتیجه پژوهشگران و متخصصان رشته‌های مختلف از تحقیقات انجام شده در مؤسسات پژوهشی و علمی دیگر بی‌اطلاع می‌مانند. بهره‌گیری از اطلاعات و منابع غیرکتابی می‌تواند در شروع، ادامه و یا تکمیل تحقیقات بسیار مفید باشد و از این راه به کوتاه شدن مدت اجرای یک طرح تحقیقاتی و دستیابی به نتیجه نهایی کمک کند.

در این مقاله تعدادی از پایگاه‌های اطلاعاتی که دستیابی به این رساله‌ها و پایان‌نامه‌ها را به صورت الکترونیکی مقدور ساخته‌اند، اشاره می‌شود.

UMI pro Quest Digital Dissertations

اگر چه استفاده از کلیه پایان‌نامه‌های موجود در این سایت مستلزم پرداخت هزینه اشتراک است، این سایت امکاناتی دارد که به وسیله آن می‌توان از پایان‌نامه‌ها به میزان ۱ تا ۲۴ صفحه همراه با چکیده پایان‌نامه را به صورت رایگان دریافت نمود. موتور جستجوی سایت با جستجوی کلید واژه‌ای، ابتدا چکیده و اطلاعات کتاب شناختی رساله‌ها را بازیابی می‌کند، سپس خلاصه کاملی در ۲۴ صفحه در مورد هر پایان‌نامه ارائه می‌شود.

<http://www.lib.umi.com/dissertations/>

LIBRARY AND ARCHIVES CANADA

این کتابخانه تقریباً کلیه پایان‌نامه‌های دانشگاه‌های کانادا را شامل می‌شود. به منظور دستیابی به مجموعه رساله‌ها و پایان‌نامه‌های الکترونیکی آن که از لحاظ پوشش زمانی سال‌های 1998-2002 را در بر می‌گیرد ابتدا باید بر روی گزینه find a thesis کلیک نمایید. در صفحه بعد دو ابزار جستجوی ساده و پیشرفته فراهم است. شیوه جستجو را انتخاب و با استفاده از کلید واژه مناسب نتایج حاصل از جستجو قابل دسترس است. تمامی پایان‌نامه‌ها در قالب PDF ارائه شده است.

<http://www.collectionscanada.ca/thesescanada/index-e.html/>

۱- مجتبی کفاشان (کارشناس کتابخانه دانشکده علوم اداری و اقتصاد دانشگاه فردوسی مشهد)

University of Virginia

در صفحه خانگی کتابخانه ویرجینا بر روی عبارتی تحت عنوان finding online ETDS in VIRGO کلیک نمایید. فهرست کلی پایان‌نامه‌ها در سه مقطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری با پوشش زمانی سال‌های 1997-2002 در قالب PDF قابل بازیابی است.

<http://www.lib.virginia.edu/etd/>

Australian digital thesis program

در این پایگاه صدها رساله دکتری متعلق به دانشگاه‌های مختلف استرالیا وجود دارد. حوزه موضوعی این رسانه‌ها بسیار متنوع است. در این سایت امکانات جستجوی کلیدواژه‌ای در عناوین رساله‌ها ارائه می‌شود.

<http://adt.caul.edu.au/>

NC state university (کتابخانه دانشگاه کارولینای شمالی)

مجموعه پایان‌نامه‌های این دانشگاه از سه طریق قابل دستیابی است:

۰- براساس مرور فهرست الفبایی نام نویسندگان

۱- مرور سیاهه نام دانشکده‌های نویسندگان

۲- جستجوی کلید واژه‌ای

چکیده برای هر رساله ارائه می‌شود و در انتهای آن متن کامل رساله در قالب PDF قابل دسترس می‌باشد.

<http://www.lib.ncsu.edu/etd/>

معرفی چند سایت و پایگاه در حوزه ادبیات^۱

(۱) منابع اینترنتی ادبیات انگلیسی و آمریکایی (American & English language internet.resources)

<http://library.scsu.ctstateu.edu/litbib.html>

این سایت مجموعه بسیار با ارزشی از اطلاعات قابل دسترس الکترونیکی در حوزه ادبیات انگلیسی و آمریکایی می‌باشد. این اطلاعات به صورت دو بخش مجزا طبقه‌بندی شده است. در قسمت اولیه سایت اطلاعات کلی در مورد ادبیات انگلیسی و آمریکایی به صورت تمام متن (Full text) وجود دارد. در بخشهای بعدی به طبقه‌بندی ادبیات انگلیسی و آمریکایی در حوزه‌های مختلف ادبی پرداخته است. از حوزه‌های مختلف ادبی می‌توان به شعر، نمایشنامه، نثر، داستانهای مربوط به ادبیات آمریکایی و انگلیسی اشاره کرد.

این سایت همچنین امکان دسترسی به نویسندگان و شاعران مشهور آمریکایی و انگلیسی از جمله آثار شاعر و نمایشنامه نویس معروف انگلیسی شکسپیر اشاره نمود. با انتخاب پیوندهای موجود در سایت می‌توان به آثار شاعر یا نویسنده مورد علاقه خود دست یافت. از ویژگی‌های دیگر این سایت این است که بین مراجعه‌کننده و صفحه خانگی (home page) شاعر مورد درخواست ارتباط و پیوند برقرار می‌کند. این سایت همچنین منابع تدریس ادبیات آمریکایی را ارائه می‌کند.

<http://www.childrenslit.com>

(۲) کودکان و ادبیات

نقش سایت‌ها و پایگاه‌های اطلاعاتی در حوزه علوم انسانی به خصوص در حوزه ادبیات و علوم انسانی را نمی‌توان نادیده گرفت. دامنه این حوزه را حتی می‌توان در رده‌های سنی پایین‌تر نیز مورد بررسی قرار داد. شبکه اینترنت دارای مطالب بسیار زیادی درباره ادبیات کودکان می‌باشد. پایگاه اطلاعاتی که در این بخش معرفی شده به لیست انتخابی ادبیات کودکان مربوط به سال ۲۰۰۴ اشاره دارد. در این سایت به معرفی کتابهای مورد توجه و مورد علاقه کودکان به همراه تصاویر جالب و همچنین لیست فروشگاه‌های کتاب‌های کودکان پرداخته است. این پایگاه امکان استفاده آزمایشی (trial) به مدت یک هفته را برای استفاده‌کننده فراهم می‌کند. این پایگاه همچنین بهترین کتاب‌ها در حوزه ادبیات کودکان را به صورت هفتگی معرفی می‌کند.

بخشی از این پایگاه به نام events & related site می‌باشد. در این قسمت لیست کتابها و منابع کتابخانه‌ای در حوزه ادبیات کودکان برای انتخاب و جستجو در اختیار استفاده‌کنندگان قرار می‌دهد. در این پایگاه همچنین ناشرانی که در حوزه ادبیات کودکان فعالیت دارند معرفی می‌شوند. با دسترسی به این پایگاه می‌توان به حجم زیادی از کتابها و آثار موجود در حوزه ادبیات کودکان دست یافت.

^۱ - الهه بازوکی (کارشناس مرکز اطلاع‌رسانی و کتابخانه مرکزی دانشگاه فردوسی مشهد)

معرفی انواع پایگاه‌های اطلاعاتی در حوزه هنر^۱

هستی و ماهیت انسان پیوند محکمی با گذشته دارد، بنابراین اگر ما زمان، کوشش و سرمایه خود را صرف نگهداری از میراث هنری و فرهنگی خود نکنیم، آن را از دست خواهیم داد. حفاظت از آثار هنری به شیوه امروز نه تنها از عهده مشکلاتی نظیر کپکها و آفات که مخرب آثار هنری هستند، برمی‌آید، بلکه فنون جدیدی مانند تصویرهای دیجیتالی و ضبط الکترونیکی را در پیش رو نهاده است. برای آشنایی بیشتر با منابع هنری به معرفی برخی پایگاه‌های اطلاعاتی در این زمینه پرداخته می‌شود:

(۱) هنر و باستان شناسی

<http://www.perseus.tufts.edu/art&arch.html>

این سایت به معرفی یک کتابخانه وسیع از اسناد و اطلاعات مربوط به اشیاء مکانها و ساختمانهای هنری جهان می‌پردازد. برای هر مورد، توصیفات و قرائن مربوط به آن و نیز تصاویری از آن ارائه شده است. این سایت هم اکنون دارای بیش از ۳۰۰۰۰ عکس و تصویر است. عکس و تفصیلات مربوط به ۵۲۳ سکه قدیمی، ۱۵۴۵ گلدان عتیقه، ۹۲۸ تندیس، ۱۷۹ مکان و ۳۸۱ ساختمان را در خود جای داده است. توضیحات و تصاویر این سایت با مساعدت و همکاری تعداد زیادی از موزه‌ها، مؤسسات و دانشمندان تهیه شده است.

(۲) میزگرد هنرهای ظریف

<http://www.msstate.edu/fineart-online/home.html>

یکی از بهترین بخشهای این سایت وجود یک فهرست راهنمای جامع است که می‌تواند به عنوان نقطه شروعی برای علاقمندان به هنر و ارتباط هنر و فناوری مورد استفاده قرار گیرد. در این مکان بیش از ۱۰۰۰ منبع هنری که برحسب عنوان الفبایی شده همراه با ذکر نام کشور برگزار کننده این میزگردها فهرست شده است. با کلیک کردن روی هر یک از این عنوانها به اطلاعاتی مثل تاریخ برگزاری، مکان برگزاری، موضوع و ... می‌توان پی‌برد. این اطلاعات از طریق اینترنت، وب، گوگر، FTP، فهرستهای پستی قابل دسترسی می‌باشند.

(۳) موزه هنر لوس آنجلس

---

^۱ - معصومه صالحفر (کارشناس مرکز اطلاع‌رسانی و کتابخانه مرکزی دانشگاه فردوسی مشهد)

<http://www.lacma.org>

موزه هنر لوس آنجلس دارای مجموعه‌ای عظیم از آثار زیبای هنری و طرح‌های البسه و پارچه‌های فرهنگی مختلف می‌باشد. از طریق این صفحه وب اختصاصی این موزه، تصاویر برگزیده‌ای از هنر اسلامی و باستانی، نقاشی‌ها و تندیس‌های اروپایی و هنر قرن بیستم را مشاهده می‌نمائید. همچنین می‌توانید به سایر سایت‌های هنری پیوند برقرار کنید.

۴) دایره‌المعارف هنر

<http://artcyclopedia.com>

یک راهنمای جامع اینترنتی است که درباره موزه‌های هنرهای زیبای جهان به ارائه اطلاعات می‌پردازد. این مکان را می‌توانید از نظر صدها مکان وب مربوط به موزه‌ها و بایگانیهای تصاویر و نقاشی‌های بیش از ۵۰۰۰ هنرمند جهان مورد بازدید قرار دهید.

۵) فرهنگ اصطلاحات هنری

<http://www.artlex.com>

این سایت یک فرهنگ جامع با طراحی مناسب درباره اصطلاحات هنری است. شما فقط با کلیک کردن روی واژه می‌توانید توضیحات مورد نیازتان را به دست آورید.

۶) منابع هنر جهان

<http://www.wwar.com/galleries.html>

در این سایت موزه‌ها و نگارخانه‌های هنری بسیار زیادی وجود دارد که بسیاری از آنها، اطلاعات و اشیاء نمایشگاهی خود را در اینترنت عرضه می‌کنند این مکانهای وب، ارائه‌کننده مجموعه ای جامع از اطلاعات منابع هنری دنیا می‌باشند.

معرفی دو سایت کتاب‌های زرد فارسی (yellow pages) در اینترنت^۱

با بررسی تمدن بشر از ابتدا تا امروز، مشاهده می‌کنیم که تحولات ارتباطی جوامع در سه دوره متوالی صورت گرفته است. وسایل تبلیغات در دوره اول به صورت استفاده از علائم بوده است. در دوره دوم حالت نوشتاری به خود گرفته و در دوره سوم استفاده از فناوری الکترونیک مانند شبکه‌های رادیو، تلویزیون و اینترنت رایج شده است. کتاب زرد از جمله این وسایل تبلیغاتی است. کتاب‌های زرد راهنمایی هستند که از طریق آنها می‌توان به آدرس مؤسسات، شرکت‌ها، هتل‌ها، رستوران‌ها، اشخاص مختلف و ... دست یافت. این راهنماها هم به صورت چاپی و هم در محیط وب و به صورت (online) در دسترس می‌باشند.

کتاب اول تهران با آدرس <http://www.ketabeawal.ir> قابل دسترس است.

در صفحه اصلی مطالبی مانند بانک اطلاعات شهری، کتاب پزشکی، کتاب غذایی، کتاب انفورماتیک، کتاب تأسیسات و ساختمان، تلفن و نشانی سازمان‌ها، برنامه سینماها و ... قابل مشاهده است. به عنوان مثال در قسمت کتاب غذایی مطالبی چون مراکز عرضه مواد غذایی، رستوران‌های شهر تهران و ... قابل جستجو هستند.

همچنین در این سایت قسمتی به نام تهران‌شناسی که شامل آثار و بناهای تاریخی، محلات و خیابان‌های مسکونی، اماکن مذهبی، فرهنگی و ... وجود دارد.

اطلاعات توریستی جزیره کیش

این سایت با آدرس www.kishtpc.com اطلاعات جامعی در مورد کیش و تاریخچه آن در اختیار شما قرار می‌دهد. کتاب زرد کیش با آدرس <http://www.kishyellowpages.com> نیز به دو زبان انگلیسی و فارسی طراحی شده است. در این سایت اطلاعاتی درباره کیش از جمله هتل‌ها و آژانس‌های مسافرتی، عکس‌ها و اجاره اتومبیل در کیش و ... موجود می‌باشد. همچنین قسمتی برای جستجو در نظر گرفته شده است. به عنوان مثال می‌توان پوشاک را در یکی از بازارهای خاص موجود در کیش جستجو کرد و نشانی مغازه‌هایی که فروشنده پوشاک در آن بازار هستند را به دست آورد. از دیگر اطلاعات تجاری در این سایت می‌توان به راهنمای بازرگانی ایران، راهنمای صادرکنندگان ایران، نمایشگاه‌های جهانی، تعرفه‌های گمرکی ایران، مناطق آزاد جهان، صادرکنندگان فرش دستباف ایران و همچنین خدمات مالی و توریستی، خدمات کشاورزی و مواد غذایی، خدمات بازرگانی، الکترونیک، ارتباطات و کامپیوتر، خدمات نفت، گاز و پتروشیمی، پوشاک، کیف و تجهیزات ورزشی، لوازم آرایشی و بهداشتی، لوازم خانگی، محصولات چوبی، پیمانکاری و مصالح ساختمانی و سایر موارد اشاره کرد.

۱- مریم قیاسی (کتابدار مرکز اطلاع‌رسانی و کتابخانه مرکزی دانشگاه فردوسی مشهد)

معرفی کتاب^۱

راهنمای مراکز مطالعاتی جهان / گردآوری و تدوین فیروزه میررضوی با نظارت و اجرای مؤسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران

۰- تهران : مؤسسه مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران، انتشارات ۱۳۸۱-ج.

در عصر حاضر، اساتید، روشنفکران، متخصصان، دانشجویان و سایر پژوهشگران نیاز به آگاهی و آشنایی با مراکز مطالعاتی و تحقیقاتی جهان و چگونگی ارتباط با این مراکز دارند. در این راستا مؤسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر طی پروژه‌ای به نام : راهنمای مراکز مطالعاتی و تحقیقاتی جهان، اقدام به گردآوری و تدوین این راهنما نموده است و در سال ۱۳۸۱ اطلاعات مربوط به ۲۲۱ مرکز مطالعاتی و تحقیقاتی را گردآوری کرد.

همچنین در سال ۱۳۸۲ نیز ویرایش جدیدتر آن با تأکید بر گروه‌های چهارگانه زیر به چاپ رسید.

- مراکز مطالعات استراتژیک، بین‌المللی، سیاست و روابط خارجی و علوم سیاسی،

- مراکز مطالعات و تحقیقات بین‌المللی

- مراکز مطالعات و تحقیقات نظامی، امنیتی و اطلاعاتی

- مراکز مطالعات و تحقیقات ادیان، مذاهب و فرق

جلد نخست این کتاب با ۱۸۹ مرکز در عرصه مطالعات استراتژیک، سیاست و روابط خارجی، سیاست بین‌المللی، روابط بین‌المللی و علوم سیاسی در سال ۱۳۸۲ به چاپ رسید.

جلد دوم شامل اطلاعات مربوط به ۲۴۲ مرکز در زمینه مطالعات منطقه‌ای خاورمیانه و خلیج فارس، آسیای مرکزی، قفقاز، روسیه و اروپای شرقی، آسیا و اقیانوسیه را در اختیار خوانندگان قرار می‌دهد و شامل بخش‌هایی چون فعالیت‌ها، انتشارات، همایش‌ها، مسئولان، پژوهش‌ها، مراکز وابسته و راه‌های دسترسی به مراکز مورد نظر می‌شود. البته به دلیل تعدد و گستردگی مراکز منطقه‌ای، شامل مناطق اروپا، آمریکا و آفریقا در جلد‌های بعدی به چاپ خواهد رسید.

برای بهره‌برداری سریع و دقیق از مطالب دو فهرست فارسی و لاتین در ابتدای کتاب و یک فهرست براساس محل استقرار مراکز به همراه نمایه‌های موضوعی، اشخاص، محل استقرار، نشریات و آدرس‌های اینترنتی و فهرست سایر مراکز منطقه‌ای در انتهای کتاب قرار داده شده است. مسلماً این راهنما منبع موثق و مستندی برای خوانندگان و علاقمندان به آشنایی با مراکز تحقیقاتی جهان خواهد بود. از این راهنما تاکنون ۲ جلد منتشر شده است. ضمن آرزوی موفقیت برای آن مؤسسه در انتظار انتشار مجلدات بعدی این کتاب مرجع ارزشمند هستیم.

۱- محمد علی خاکساری (کارشناس مرکز اطلاع‌رسانی و کتابخانه مرکزی دانشگاه فردوسی مشهد)